

Azərbaycan Respublikası adından

Q Ə R A R

Bakı şəhəri

06 sentyabr 2013-cü il

**Azərbaycan Respublikası
Ali Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyası**

hakimlər Hüseynov İlqar Kamil oğlu (sədrlik edən və məruzəçi), Rəsulbəyova Nigar İmran qızı və Nəbizadə Rahib Sahib oğlundan ibarət tərkibdə,
Abbasov Natiq Bahadur oğlunun katibliyi
İddiaçının nümayəndəsi və vəkili Ağayev Fuad Arif oğlunun
Cavabdehin nümayəndəsi İbrahimov Ramiz Hilal oğlunun
Cavabdehin vəkili Rəhimli Lalə Elxan qızının iştirakları ilə

İddiaçı İbrahimbəyov Rüstəm Məmməd İbrahimoviçin cavabdeh Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Seçki Komissiyasına (MSK) qarşı «27 avqust 2013-cü il tarixli 20/118 №-li Qərarın ləğv edilməsi və iddiaçının namizədliyinin irəli sürülməsini təsdiq edən qərarın dərhal qəbul edilməsi vəzifəsinin cavabdehin üzərinə qoyulması» tələbinə dair inzibati iş üzrə Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasının 30 avqust 2013-cü il tarixli 2-İnz(103)-1420/2013 №-li qərarından iddiaçı tərəfindən verilmiş kassasiya şikayətinə açıq məhkəmə iclasında baxaraq

m ü ə y y ə n e t d i:

İddiaçı cavabdehə qarşı iddia ərizəsi ilə məhkəməyə müraciət edərək «2013-cü il oktyabrın 9-na təyin edilmiş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin seçkilərində namizədliyi «Milli Şura» seçicilərin təşəbbüs qrupu tərəfindən irəli sürülmüş Rüstəm Məmməd İbrahimoviç İbrahimbəyovun namizədliyinin təsdiq edilməməsi haqqında» cavabdehin «27 avqust 2013-cü il tarixli, 20/118 nömrəli qərarının ləğv edilməsi və cavabdehin üzərinə 2013-cü il oktyabrın 9-na təyin edilmiş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin seçkilərində iddiaçının namizədliyinin irəli sürülməsini təsdiq edən qərarın dərhal qəbul edilməsi vəzifəsinin qoyulması barədə» qərar qəbul edilməsini xahiş etmişdir.

İddia tələbi onunla əsaslandırılmışdır ki, 12 avqust 2013-cü il tarixində 157 nəfər üzvü olan «Milli Şura» seçicilərin təşəbbüs qrupu 2013-cü il oktyabrın 9-na təyin edilmiş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin seçkilərində iddiaçının namizədliyini irəli sürmüş, 22 avqust 2013-cü il tarixdə iddiaçının Azərbaycan Respublikası Prezidentliyinə namizədliyinin irəli sürülməsinin təsdiq edilməsi üçün seçicilərin təşəbbüs qrupunun yaradılması və namizədliyin irəli sürülməsi barədə yığıncağın protokolu, seçicilərin təşəbbüs qrupunun bildirişi, namizədin öhdəlik ərizəsi, iddiaçının Rusiya Federasiyası vətəndaşlığından çıxması ilə bağlı Rusiya

Federasiyasının Federal Miqrasiya Xidmətinin Moskva İdarəsinə verdiyi ərizənin baxış üçün qəbulu haqqında arayışın notarial qaydada təsdiqlənmiş surəti və tərcüməsi, iddiaçının Rusiya Federasiyası qarşısında vergi öhdəliklərinin olmaması barədə arayışın notarial qaydada təsdiqlənmiş surəti və tərcüməsi MSK-ya təqdim edilmişdir. Cavabdehin 27 avqust 2013-cü il tarixli, 20/118 sayılı qərarı ilə 2013-cü il oktyabrın 9-na təyin edilmiş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin seçkilərində namizədliyi "Milli Şura" seçicilərin təşəbbüs qrupu tərəfindən irəli sürülmüş iddiaçının namizədliyi təsdiq edilməmişdir. Qərarın hüquqi əsasları kimi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 56 və 100-cü, Seçki Məcəlləsinin 19.4, 19.14, 28.2, 28.4 və 53-cü maddələrinə istinad olunmuşdur. Mübahisələndirilən sənədin mətnindən görüldüyü kimi iddiaçının namizədliyinin təsdiq edilməsindən imtina kimi cavabdeh iddiaçının eyni zamanda iki dövlətin - Azərbaycan Respublikasının və Rusiya Federasiyasının vətəndaşlığına malik olmaqla ikili vətəndaşlığının olmasını, iddiaçının başqa ölkələr qarşısında öhdəliyinin olmaması qənaətinə gəlmək üçün kifayət qədər əsasların mövcud olmamasını, iddiaçının Azərbaycan Respublikasının ərazisində son 10 ildə cəmi 1163 gün kiçik fasilələrlə yaşamasını göstərmişdir. Cavabdeh öz qərarında ilk növbədə 1995-ci il noyabrın 27-dən qüvvədə olan Konstitusiyanın 100-cü maddəsinə istinad etmişdir. Həmin normaya görə yaşı otuz beşdən aşağı olmayan, Azərbaycan Respublikasının ərazisində 10 ildən artıq daimi yaşayan, seçkilərdə iştirak etmək hüququna malik olan, o cümlədən ağır cinayətə görə məhkum olunmayan, başqa dövlətlər qarşısında öhdəliyi olmayan, ali təhsilli, ikili vətəndaşlığı olmayan Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilə bilər. Qərardan görüldüyü kimi, MSK bu maddədə sadalanan əlamətlərdən üçünün: 1) Azərbaycan Respublikasının ərazisində 10 ildən artıq daimi yaşayış; 2) başqa dövlətlər qarşısında öhdəlik olmaması; 3) ikili vətəndaşlığın olmamasının iddiaçıya xas olmaması qənaətinə gəlmişdir. Cavabdehin istinad etdiyi Seçki Məcəlləsinin 19 və 28-ci maddələri seçki komissiyalarının səlahiyyəti və işinin təşkilinə aid ümumi müddəalar olduğundan, o, imtina üçün əsas kimi həmin Məcəllənin 53-cü maddəsinə əsas götürmüşdür. Namizədin irəli sürülməsini təsdiq edən qərarın surətini verməkdən imtina edilməsi üçün əsas bu Məcəllənin 53.2 və 53.3-cü maddələrində göstərilən sənədlərin lazımi qaydada rəsmiləşdirilməməsi və ya namizədlərin irəli sürülməsinin bu Məcəllə ilə müəyyənləşdirilmiş qaydasının pozulması ola bilər. Hətta qəbul edilsə ki, hansısa şəxsin ikili vətəndaşlığı vardır, buradan o nəticə çıxmır ki, həmin şəxsin namizədliyi irəli sürülə bilməz. «Namizədliyin irəli sürülməsi» və «seçilmə» anlayışları tamamilə fərqli məfhumlardır. Belə ki, hər hansı şəxsin irəli sürülməsi hələ o demək deyil ki, o seçilə bilər. Ona görə ki, seçilə bilmək üçün şəxsin adı seçki bülleteninə salınmalıdır, bu isə yalnız və yalnız onun namizədliyi qeydə alındıqdan sonra həyata keçirilə bilər. Namizədliyin irəli sürülməsi və onun MSK tərəfindən təsdiqi qərarı isə seçilmək hüququ deyil, seçici imzalarının toplanılması və başqa zəruri sənədlərin hazırlanması hüququ verir. Görüldüyü kimi, namizədliyin irəli sürülməsi barədə sənədlər MSK-da baxılan zaman Konstitusiyanın 100-cü maddəsindəki hər hansı tələb ödənilməsə belə,

bu, cavabdehə əsas vermir ki, namizədliyin irəli sürülməsinin təsdiqindən imtina etsin. Belə ki, 53.7-ci maddəsinə əsasən namizədin irəli sürülməsini təsdiq edən qərarın qəbulundan imtina yalnız namizədin irəli sürülməsi zamanı prosedur pozuntuları olduqda; seçicilərin təşəbbüs qrupunun bildirişi olmadıqda, yaxud da o, lazımi qaydada tərtib edilmədikdə; ərizəçinin öhdəlik ərizəsi olmadıqda, yaxud da o, lazımi qaydada tərtib edilmədikdə əsas ola bilər. Təşəbbüs qrupunun yığıncağı və onun qərarı heç bir şübhə doğurmur. İddiaçı özünün tabeliyində və ya ondan digər xidməti asılılıqda olan dövlət və bələdiyyə qulluqçularını iş vaxtı namizəd irəli sürülməsinə cəlb etməmiş (maddə 55.2.1.), başqa namizədlərin, dövlət orqanlarının, yaxud bələdiyyə orqanlarının yerləşdiyi binalardan eyni şərtlərlə istifadə edə bilmədikləri halda, o bu binalardan namizədliyin irəli sürülməsinə kömək göstərən fəaliyyətlə məşğul olmaq üçün istifadə etməmiş (maddə 55.2.2.), iddiaçı namizəd irəli sürülməsinə kömək üçün dövlət və ya bələdiyyə mülkiyyətində olan nəqliyyat vasitələrindən pulsuz və ya güzəştli şərtlərlə istifadə etməmişdir (maddə 55.2.4.). Buradan birmənalı nəticə çıxır ki, namizədin irəli sürülməsi qaydası pozulmamışdır. Seçicilərin təşəbbüs qrupu MSK-ya bildiriş vermiş və o, Seçki Məcəlləsinin tələblərinə uyğun tərtib olunmuş, namizədi irəli sürən hər bir təşəbbüsçünün və namizədin soyadı, adı, atasının adı, doğum tarixi, yaşayış yerinin ünvanı, şəxsiyyət vəsiqəsinin və ya onu əvəz edən sənədin seriya və nömrəsi, bundan başqa, irəli sürülən namizədin əsas iş və ya xidmət yeri, tutduğu vəzifə göstərilmişdir. Ərizəçinin öhdəlik ərizəsi vardır. Həmin ərizədə o, Seçki Məcəlləsinin 53.3-cü maddəsi ilə tələb olunan bütün məlumatları, o cümlədən tərcümeyi-halına aid məlumatları göstərmişdir. İddiaçı xarici ölkə vətəndaşlığının və başqa ölkələr qarşısında öhdəliklərinin olub-olmamasını göstərmişdir ki, Rusiya Federasiyasının vətəndaşlığından çıxması barədə ərizəni Rusiya Federasiyasının Federal Miqrasiya Xidmətinə vermişdir, həmin dövlətin qarşısında heç bir öhdəliyi yoxdur. O, hətta Seçki Məcəlləsinin tələb etmədiyi sənədləri də - həmin ərizənin və öhdəliklərinin olmaması barədə sənədlərin notarial təsdiq olunmuş surətlərini də cavabdehə vermişdir. Buradan belə nəticə çıxır ki, onun öhdəlik ərizəsi düzgün tərtib olunmuşdur. Seçki Məcəlləsi namizədliyin irəli sürülməsi mərhələsində başqa dövlətin vətəndaşlığının və onun qarşısında öhdəliyin olmamasının sübutlarını tələb etmir. Bu zaman, yalnız müvafiq məlumatın göstərilməsi lazımdır ki, bu tələbə də iddiaçı əməl etmişdir. Həmçinin, iddiaçının daimi yaşayış yerinin Azərbaycanda olması, evinin iddia ərizəsinin əvvəlində göstərdiyi ünvanda yerləşməsi qərar müəllifinə də aydındır. Hüquqda “iki vətəndaşlığı olan şəxs” və “ikili vətəndaşlığı olan şəxs” anlayışları fərqləndirilir. İkili vətəndaşlıq o zaman mövcuddur ki, dövlətlərarası müqavilə əsasında iki dövlət, onların qanunvericiliyi buna yol verirsə, öz vətəndaşlarının hər iki dövlətin vətəndaşlığını tanıyırlar. Əgər qanunvericilik buna yol vermirsə və ya iki dövlət arasında müvafiq müqavilə yoxdursa, ikili vətəndaşlıqdan danışmaq mümkündür. İddiaçı MSK-ya Rusiya Federasiyasının Federal Miqrasiya Xidmətinə təqdim etdiyi sənədlərin təqdim olunmuş surətini

vermişdir və sənədlərdən görünür ki, onun həmin ölkə qarşısında heç bir öhdəliyi yoxdur.

Cavabdeh iddiaya qarşı yazılı etiraz təqdim edərək bildirmişdir ki, «Milli Şura» adlandırılan seçicilərin təşəbbüs qrupu tərəfindən 2013-cü il oktyabrın 9-na təyin edilmiş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin seçkilərində iddiaçının namizədliyi irəli sürülmüş və namizədliyin irəli sürülməsini təsdiq edən sənədlər 2013-cü il avqustun 22-də təşəbbüs qrupunun nümayəndəsi tərəfindən cavabdehə təqdim edilmişdir. Cavabdeh bununla əlaqədar qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş müddətdə və qaydada müvafiq araşdırma apararaq irəli sürülmüş namizədliyin təsdiq edilməsi üçün əsasların mövcud olmamasını və namizədin təsdiq edilməsinin qeyri-mümkünlüyünü təsdiq etmişdir. İddiaçının namizədliyinin təsdiq edilməsi üçün təqdim edilmiş sənədlər araşdırılarkən onun eyni zamanda iki dövlətin - Azərbaycan Respublikasının və Rusiya Federasiyasının vətəndaşlığına malik olmaqla ikili vətəndaşlığının olması, başqa ölkələr qarşısında öhdəliyinin olmaması qənaətinə gəlmək üçün kifayət qədər əsasların olmaması, habelə Azərbaycan Respublikasının ərazisində özünün də qeyd etdiyi kimi daimi deyil, kiçik fasilələrlə yaşaması müəyyən edilmişdir. Göründüyü kimi, bu əsaslardan bir qismi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 100-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilmək üçün namizədlərə dair tələblərə ziddir. İddiaçının 15 avqust 2013-cü ildə imzaladığı öhdəlik ərazisində Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı olmasını və 74 il ərzində Azərbaycanda daimi yaşamasını göstərmiş, Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı olmaqla yanaşı, eyni zamanda Rusiya Federasiyasının vətəndaşı olmasını və 13 avqust 2013-cü ildə həmin ölkənin vətəndaşlığından imtina etməsi barədə ərizə ilə Rusiya Federasiyası Federal Miqrasiya Xidmətinin Moskva Şəhəri üzrə İdarəsinə müraciət etməsini qeyd etmiş, bu hallara dair Federal Miqrasiya Xidmətinin Moskva Şəhəri üzrə İdarəsinin 13 avqust 2013-cü il tarixli təsdiqedicilərinə arayışını da öhdəlik ərizəsinə əlavə etmişdir. Sənədlərin araşdırılması ilə bağlı cavabdeh tərəfindən Rusiya Federasiyasının Azərbaycan Respublikasındakı Səfirliyinə, Azərbaycan Respublikası Dövlət Miqrasiya Xidmətinə, Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinə, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sərhəd Xidmətinə müvafiq sorğular göndərilmiş və həmin sorğulara cavab alınmışdır. Həmin cavablarda iddiaçının həqiqətən də Rusiya Federasiyasının vətəndaşı olması və 13 avqust 2013-cü ildə həmin ölkənin vətəndaşlığından imtina barədə ərizə ilə müvafiq dövlət orqanına müraciət etməsi, Rusiya Federasiyasının məxsus pasportla Azərbaycan Respublikasının sərhədini keçməsi, Rusiya Federasiyasının vətəndaşı kimi Rusiya Federasiyası tərəfindən verilmiş müvafiq pasporta malik olması və fasilələrlə Azərbaycan Respublikasına gəlib-getməsi öz təsdiqini tapmışdır. Göstərilən hallarda da cavabdehin namizədin təsdiqindən imtinaya dair qərarının əsaslı olduğunu və iddia ərizəsində Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 100-cü maddəsində sadalanan əlamətlərdən üçünün iddiaçıya xas olmadığı və bu məsələlərin namizədliyin irəli sürülməsi mərhələsinə aid olmamasının göstərilməsinin əsassızlığını təsdiq edir. Göstərilənlərə əsasən, iş materiallarında olan təsdiqedicilərin

sənədlərlə 2013-cü il oktyabrın 9-na təyin edilmiş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin seçkilərində namizədliyi “Milli Şura” seçicilərin təşəbbüs qrupu tərəfindən irəli sürülmüş iddiaçının namizədliyinin təsdiq edilməməsi barədə cavabdehin 27 avqust 2013-cü il tarixli, 20/118 sayılı qərarının Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına və Azərbaycan Respublikasının Seçki Məcəlləsinə uyğun olması öz təsdiqini tapır. Cavabdehin həmin qərarı əsaslı və qanuni olduğundan onun ləğvi barədə iddiaçının xahişi təmin edilməməli, cavabdehin qərarı dəyişdirilmədən saxlanılmalıdır.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasının (hakimlər Hilal Xəlilov (sədrlik edən və məruzəçi), Həmid Həmidov, Kəmalə Abıyeva) 30 avqust 2013-cü il tarixli 2-1inz(103)-1420/2013 №-li qərarı ilə iddia tələbi təmin olunmamışdır.

İddiaçı həmin qərardan kassasiya şikayəti verərək qərarın ləğv edilməsi, iddianın təmin edilməsi barədə qərar çıxarılmasını xahiş etmişdir.

Kassasiya şikayətinin dəlilləri və tərəflərin izahatları:

Şikayətin təsviri hissəsi iddia ərizəsinin məzmunu ilə eynidir. İddia ərizəsinin dəlilləri yuxarıda göstərilmişdir.

Məhkəmənin qərarına qarşı şikayət onunla əsaslandırılır ki, məhkəmə qərarının əsaslandırıcı hissəsi, demək olar ki, MSK-nın qərarının mətni ilə eynidir. Yalnız qərarın sonuncu, yeddinci səhifəsində iddia ərizəsindəki dəlillərin kiçik bir hissəsinə toxunulmuşdur: «(1)İddiaçı öz tələbində iddiaçının «namizədliyinin irəli sürülməsi» və «seçilməsi» anlayışlarının tamamilə fərqli məfhumlar olduğunu göstərsə də bu dəlil əsassızdır. Belə ki, qeyd olunduğu kimi Konstitusiyanın qeyd olunan maddəsində namizədliyə dair tələblər göstərilmişdir və bunu istisna edən əsasların mövcud olması namizədliyin təsdiq edilməməsi üçün əsasdır. (2) Həmçinin, iddia ərizəsində iddiaçının ikili vətəndaşlığının mümkün edə biləcək heç bir halın olmaması göstərilərsə də özünün də göstərdiyi kimi Azərbaycan Respublikası vətəndaşı olmaqla yanaşı Rusiya Federasiyasının vətəndaşı olması məhz iddiaçının ikili vətəndaşlığının olmasını təsdiq edir. (3) Bundan əlavə, iddiaçının tələbində vergi öhdəliklərinin olmaması barədə arayışın təqdim edildiyi, cavabdehin qərarında isə öhdəliyin olmaması qənaətinə gəlmək üçün kifayət qədər əsasların mövcud olmaması göstərilmişdir. Göründüyü kimi, Konstitusiyanın qeyd olunan maddəsində tək vergi öhdəliyinin deyil, başqa dövlətlər qarşısında öhdəliyin olmaması göstərilmişdir. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Məhkəməsinin də yuxarıda göstərilən qərarında da həmin «...başqa dövlətlər qarşısında öhdəliyi olmayan...» müddəasına göstərilən qaydada şərh verilmişdir»».

Məhkəmə Kollegiyasının birinci dəlili onu göstərir ki, məhkəmə iddia ərizəsinin «namizədliyin irəli sürülmə» mərhələsinə aid dəlillərinin, demək olar ki, hamısını qiymətləndirməkdən, sadəcə yayınmışdır. Apellyasiya Məhkəməsinin qənaətinə görə «namizədliyin irəli sürülməsi» və «seçilmə» anlayışlarının tamamilə

fərqli məfhumlar olması haqqında dəlil əsassızdır, yəni bunlar fərqli məfhumlar deyil, eyni şeylərdir.

Məhkəmə qərarında ikili vətəndaşlığın nə olması barədə iddia ərizəsində göstərilən dəlillərin heç birinin adı çəkilmir, mübahisələndirilmir. Yalnız tezis bəyan edilir.

Üçüncü dəlillə bağlı qeyd edilir ki, əgər iddiaçının başqa dövlət qarşısında öhdəliyi varsa, onu göstərmək əvəzinə, MSK öz qərarında və onun nümayəndəsi məhkəmədə bildirdilər ki, belə öhdəlik ola bilər. Söhbət, konkret hansı öhdəlikdən gedə bilər, bu məsələ açıq qaldı. Halbuki, Azərbaycan Respublikası İnzibati Prosesual Məcəlləsinin 14.1-ci maddəsinə əsasən mübahisələndirilən inzibati aktı qəbul etmiş inzibati orqan həmin aktın qəbul edilməsini zəruri edən faktiki şərtlərin mövcudluğunu sübut etməlidir. Həmin Məcəllənin 14.3-cü maddəsinə görə, inzibati orqan iddiaçının arzuladığı inzibati aktın qəbulunu konkret halda istisna edən faktiki şərtlərin mövcudluğuna istinad etdiyi hallarda, belə şərtlərin mövcudluğunu sübut etmək vəzifəsi həmin inzibati orqanın üzərinə düşür. Məhkəmə isə prosesual qanunun tələbini pozaraq sübut etmə yükünü birbaşa iddiaçının üzərinə qoymuşdur.

İddiaçının namizədlikləri təsdiqlənmiş başqa şəxslərin MSK-dakı işlərinin məhkəməyə gətirilməsinə dair vəsatətinə MSK-nın etirazı və məhkəmənin də həmin vəsatəti rədd etməsi birmənalı sübut edir ki, R.İbrahimbəyova münasibətdə ikili standartlara yol verilmiş, iqtidaryönlü namizədlər barəsində verilməyən sorğular, tələb edilməyən məlumatlar, yalnız iddiaçının barəsində toplanılmışdır. Bu, Mülki və Siyasi Hüquqlar haqqında Beynəlxalq Paktın 2-ci və 25-ci maddələrinin kobud pozulması deməkdir. R.İbrahimbəyov siyasi baxışlarına, hazırkı iqtidara münasibətinə görə Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçilmək hüququ və imkanından məhrum edilmişdir.

İddiaçının nümayəndəsi və vəkili məhkəmə iclasında kassasiya şikayətinin dəlillərini müdafiə edərək şikayətin məzmunu ilə eyni məzmunlu izahat vermiş, şikayətin təmin olunmasını xahiş etmişdir.

Cavabdehin nümayəndəsi kassasiya şikayəti ilə razılaşmadığını bildirərək iddia ərizəsinə qarşı təqdim etdiyi etirazında göstərilənləri təsdiq etdi, etirazın məzmunu ilə eyni məzmunlu izahat verərək şikayətin təmin olunmadan, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasının 30 avqust 2013-cü il tarixli qərarının dəyişdirilmədən saxlanmasını xahiş etdi. Nümayəndə əlavə olaraq bildirdi ki, iddiaçının təqdim etdiyi «verginin, yığımların, penyaların, cərimələrin ödənilməsi üzrə vəzifələrin vergi ödəyicisi tərəfindən icrasına dair» arayışda iddiaçının 09.08.2013-cü il tarixə vergi borcunun olmadığı göstərilmişdir. Lakin, iddiaçı Rusiya Federasiyasında vergi ödəyicisi kimi qeydiyyatda qalır.

Cavabdehin vəkili nümayəndənin izahatında göstərilənləri təsdiq etmiş, əlavə izahat verməmişdir.

Hüquqi məsələlər:

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının 56-cı maddəsinin müddəalarına əsasən Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının dövlət orqanlarına seçmək və seçilmək, habelə referendumda iştirak etmək hüququ vardır (I). Məhkəmənin qərarı ilə fəaliyyət qabiliyyətsizliyi təsdiq olunmuş şəxslərin seçkilərdə, habelə referendumda iştirak etmək hüququ yoxdur (II). Hərbi qulluqçuların, hakimlərin, dövlət məmurlarının, din xadimlərinin, məhkəmənin hökmü ilə azadlıqdan məhrum edilmiş şəxslərin, bu Konstitusiyada və qanunda nəzərdə tutulan digər şəxslərin seçkilərdə iştirak etmək hüququ qanunla məhdudlaşdırıla bilər (III).

Konstitusiyanın 100-cü maddəsinə əsasən yaşı otuz beşdən aşağı olmayan, Azərbaycan Respublikasının ərazisində 10 ildən artıq daimi yaşayan, seçkilərdə iştirak etmək hüququna malik olan, o cümlədən ağır cinayətə görə məhkum olunmayan, başqa dövlətlər qarşısında öhdəliyi olmayan, ali təhsilli, ikili vətəndaşlığı olmayan Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilə bilər.

Azərbaycan Respublikasının Seçki Məcəlləsinin 13-cü maddəsinin müddəalarına əsasən Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 56-cı maddəsində və bu Məcəllədə nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla, aktiv seçki hüququna malik olan hər bir vətəndaşın referendum üzrə təşviqat qruplarının yaradılmasının təşəbbüsçüsü olmaq, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası ilə müəyyən edilmiş Prezidentliyə, deputatlığa, bələdiyyə üzvlüyünə namizədlər üçün irəli sürülən tələblərə cavab verdikdə, Milli Məclisin deputatı, Prezident, bələdiyyə üzvü seçilmək hüququ — passiv seçki hüququ vardır (13.1). Passiv seçki hüququ ilə bağlı məhdudlaşdırıcı hallar Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 56-cı, 85-ci, 100-cü maddələri ilə və bu Məcəllə ilə müəyyən edilir (13.2). Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 56-cı maddəsinin III hissəsinə, 85-ci və 100-cü maddələrinə uyğun olaraq, aşağıdakı şəxslərin Milli Məclisin deputatı, Prezident, bələdiyyə üzvü seçilmək hüququ — passiv seçki hüququ yoxdur (13.3):

13.3.1. məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş hökmü ilə azadlıqdan məhrum etmə yerlərində cəza çəkən şəxslər;

13.3.2. Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 15.4-15.5-ci maddələrində nəzərdə tutulan cinayətlərə görə məhkum olunmuş şəxslər;

13.3.3. ikili vətəndaşlığı olan Azərbaycan Respublikası vətəndaşları (ikili vətəndaşlığı qalanadək);

13.3.4. xarici dövlətlər qarşısında öhdəlikləri olan Azərbaycan Respublikası vətəndaşları (həmin öhdəliklərə xitam verilənədək). Belə öhdəliklər 5 ildən çox xarici dövlətdə yaşamaqla bağlı əmələ gələn davamlı, möhkəm və sabit münasibətlərin mövcudluğuna səbəb olan qeydiyyat, vergi, ölkə ərazisini müəyyən müddətdən artıq tərk etməmək, habelə digər siyasi və ya hüquqi öhdəliklər də ola bilər.

Azərbaycan Respublikası vətəndaşının Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçilmək hüququnu (passiv seçki hüququ) təsbit edən Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 100-cü maddəsinin və Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin 13-cü maddəsinin müddəalarının məzmunu açıq şəkildə göstərir ki, həmin

maddələrdə göstərilən və şəxsin passiv seçki hüququnu məhdudlaşdıran şərtlərdən hər biri digərindən asılı olmadan, ayrı tətbiq olunur və həmin şərtlərdən hər hansı birinin mövcudluğu şəxsin Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçilmək imkanını istisna edir.

Cavabdeh iddiaçının namizədliyinin təsdiq edilməməsi haqqında qərarında Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 100-cü maddəsində təsbit edilən və iddiaçının passiv seçki hüququnu məhdudlaşdıran hallardan üçünü əsas götürmüşdür:

1) iddiaçının Azərbaycan Respublikasının ərazisində 10 ildən artıq daimi yaşamadığını;

2) başqa dövlətlər qarşısında öhdəliyinin olduğunu (cavabdeh bunu öz qərarında belə ifadə etmişdir: «iddiaçının başqa ölkələr qarşısında öhdəliyinin olmaması qənaətinə gəlmək üçün kifayət qədər əsasların mövcud olmaması»);

3) iddiaçının ikili vətəndaşlığının olmasını.

Cavabdeh səlahiyyətli orqanların verdikləri məlumatlara əsasən müəyyən etmişdir ki, iddiaçı Azərbaycan Respublikasının ərazisində son 10 ildə qısa fasilələrlə cəmi 1163 gün yaşamışdır.

İddiaçı həmin məlumatda göstərilənləri mübahisələndirmir. Lakin bəyan edir ki, iddiaçının Azərbaycan Respublikasının ərazisində daimi yaşadığı müddət hesablanarkən son 10 illik (fasiləsiz) müddət deyil, iddiaçının doğulduğu 1939-cu ildən hal-hazırədək olan müddət əsas götürülməli idi. İddiaçı bunun əsası kimi, Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının qanunvericilik və hüquq ekspertizası şöbəsinin müdiri Şahin Əliyevin şərhinə istinadən göstərir ki, *«prezidentliyə namizəd kimi Azərbaycanda 10 ildən az yaşamayan vətəndaş qeydə alınmışdır. «Daimi yaşayan» o deməkdir ki, namizəd Azərbaycan Respublikasında göstərilən müddətdən az yaşamamalıdır, özü də ki, söhbət Prezident vəzifəsinə irəli sürülmədən bilavasitə əvvəlki müddətdən getmir. Namizədin on illik müddəti hissə-hissə, zamanı başqa ölkələrdə yaşadığı müəyyən fasilələrə yol verilməklə «toplana» bilər. «Daimi yaşayış» tələbi xarici ölkələrə ezamiyyət və səfərləri, istirahət və müalicə səfərlərini və s. istisna etmir»* (istinadın mətni iddia ərizəsində və kassasiya şikayətində olduğu kimi verilib).

Məhkəmə kollegiyası iddiaçının həmin dəlili ilə bağlı aşağıdakıları qeyd edir.

«Yaşayış yeri və olduğu yer üzrə qeydiyyat haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 2-ci maddəsinə əsasən şəxsin yaşayış yeri — tam həcmdə fəaliyyət qabiliyyətli şəxsin mülkiyyətçi kimi icarə və kirayə müqaviləsi üzrə, yaxud Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş digər əsaslarla *daimi və ya daha çox yaşadığı* ev, mənzil, xidməti yaşayış sahəsi, yataqxana, qoca və əlil evləri, sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar üçün internat evləri, xüsusi təhsil müəssisələri və digər bu kimi yaşayış yerləri başa düşülür.

«Normativ hüquqi aktlar haqqında» Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Qanununun preambulasına əsasən bu Konstitusiya Qanunu normativ hüquqi aktların hazırlanması, qəbul olunması, rəsmiləşdirilməsi, dərc edilməsi, qüvvədə olması, şərh edilməsi və sistemləşdirilməsi qaydalarını müəyyən edir.

Həmin Qanunun 90.1-ci maddəsinə əsasən normativ hüquqi aktın məzmununda qeyri-müəyyənliklər və fərqlər, habelə tətbiqi təcrübəsində ziddiyyətlər aşkar edildikdə həmin aktı qəbul etmiş normayaratma orqanı və ya Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 130-cu maddəsinin IV hissəsinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsi müvafiq normaları rəsmi şərh edir.

Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsinin 13.7-ci maddəsinə əsasən Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının və qanunlarının şərhı məhkəmə üçün o halda məcburidir ki, bu şərh Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin qərarında verilmiş olsun.

Beləliklə, ayır-ayrı şəxslərin (həmin şəxslər dövlət orqanının məsul işçiləri olsalar belə), o cümlədən hüquqşünas alimlərin, vəkillərin və s. hər hansı normativ akt və ya onun müddəası ilə bağlı qeyri-rəsmi şərhləri subyektiv xarakter daşıyır və məcburi qüvvəyə malik deyil.

Bununla yanaşı, məhkəmə kollegiyası iddiaçının istinad etdiyi «şərh»dən, yaxud subyektiv mülahizəsindən irəli gələn qənaəti ilə bağlı aşağıdakıları qeyd etməyi zəruri hesab edir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 100-cü maddəsində təsbit edilən «Azərbaycan Respublikasının ərazisində 10 ildən artıq daimi yaşayan» müddəası özündə aşağıdakıları ehtiva edir: 1) şəxsin Azərbaycan Respublikasının ərazisində yaşamasının daimi xarakter daşması; 2) şəxsin, bilavasitə Azərbaycan Respublikasının ərazisində daimi yaşaması müddətinin 10 ildən artıq olması.

İddiaçı bəyan edir ki, həmin müddət mütləq fasiləsiz olmayıb, hissə-hissə də «toplana» bilər.

İddiaçı, həmçinin ərizə və şikayətlərində bəyan edir ki, 1939-cu ildə Bakıda anadan olub, Bakıda böyüyüb, ali məktəb də daxil olmaqla təhsil alıb, Azərbaycan Kinematoqrafçılar İttifaqına 20 il sədrlik edib, «İbrus» teatrının 13 il bədii rəhbəridir. O, eyni zamanda bildirir ki, iddiaçının uzun müddət MDB və Baltika ölkələri kinematoqrafçıları Konfederasiyasının sədri, Rusiya Kinematoqrafçılar İttifaqının katibi, «Feliks» Avropa Kinematoqrafçılar İttifaqının və Amerika kino sənəti akademiyasının üzvü olması onun xarici səfərlərini zəruri etmişdir və edir.

Məhkəmə kollegiyası iddiaçının belə bir qənaəti ilə razılaşır ki, şəxs öz daimi yaşayış yerini müəyyən müddətə, yəni müvəqqəti tərk edərsə (ezamiyyət, o cümlədən, yaradıcılıq ezamiyyəti, təhsil, müalicə və s.), o, yaşayış yerini itirmir.

Məhkəmə kollegiyası qeyd edir ki, əgər iddiaçı Azərbaycan Respublikasının ərazisində olan yaşayış yerini müəyyən müddətə, yəni müvəqqəti tərk etmişdirsə, bu halda müddətin, iddiaçının qeyd etdiyi kimi hissə-hissə «toplanması»na nəinki zərurət qalmır, bu cür hesablama ümumiyyətlə istisna edilir. Belə ki, daimi yaşayış yerinin müvəqqəti tərk edildiyi hallarda, şəxsin Azərbaycan Respublikasının ərazisində daimi yaşaması müddətinin axımı dayanmır və ya kəsilmir, daimi yaşama müddətinin axımı fasiləsiz olaraq davam edir.

İddiaçının, vaxtilə daimi yaşadığı, təhsil aldığı və işlədiyi Azərbaycan Respublikasını tərk etməsi qanunun nəzərdə tutduğu anlamda «daimi yaşayış yerini müvəqqəti tərk etmə» kimi qiymətləndirilə bilməz. Belə ki, iddiaçı 06 fevral 1992-ci ildən daimi yaşayış yeri üzrə Rusiya Federasiyasının ərazisində qeydə alınmış və həmin vaxtdan həmin ölkənin vətəndaşıdır.

İddiaçının Azərbaycan Kinematoqrafçılar İttifaqına 20 il sədrlik etməsi və «İbrus» teatrının 13 il bədii rəhbəri olması kimi arqumentlərə istinad etməsi də uğurlu deyil, belə ki, eyni əsaslardan çıxış edərək, mənzil-qərargahı Moskva şəhərində yerləşən, keçmiş SSRİ Kinematoqrafçılar İttifaqının bazasında çevrilmə yolu ilə yaranan MDB və Baltikyanı ölkələrin Kinematoqrafçılar İttifaqlarının Konfederasiyasına 15 aprel 1993-cü ildən (20 il) fasiləsiz sədrlik etməsini iddiaçının 1993-cü ildən Rusiya Federasiyasının ərizəsində daimi yaşamasının təsdiqi kimi qəbul etmək olardı.

Göründüyü kimi, iddiaçı ezamiyyətə, səfərə və s. yaşayış yeri üzrə qeydiyyatda olduğu və son 10 ildə fasilələrlə 1163 gün yaşadığı Azərbaycan Respublikasından Rusiya Federasiyasına deyil, 1992-ci ildən vətəndaşı və daimi yaşayış yeri üzrə qeydiyyatda olduğu, ərazisində daha çox yaşadığı Rusiya Federasiyasından Azərbaycan Respublikasına gəlib-getmişdir. İddiaçı Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığında qalsa da, daimi (və ya daha çox) yaşayış yeri kimi Rusiya Federasiyasını seçmişdir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 100-cü maddəsində təsbit edilən «Azərbaycan Respublikasının ərazisində 10 ildən artıq daimi yaşayan» müddəasının ehtiva etdiyi digər zəruri əlamət şəxsin, bilavasitə Azərbaycan Respublikasının ərazisində daimi yaşaması müddətinin 10 ildən artıq olmasıdır.

Yuxarıda qeyd edildiyi kimi, iddiaçı bəyan edir ki, «10 ildən artıq» müddət hesablanarkən Prezident seçkilərindən bilavasitə öncəki fasiləsiz 10 illik müddət deyil, iddiaçının doğulduğu 1939-cu ildən hal-hazırədək olan dövr nəzərə alınmalı, iddiaçının Azərbaycan Respublikasının ərizəsində daimi yaşadığı zaman kəsikləri «toplınmalıdır».

Məhkəmə kollegiyası nəzərə alır ki, iddiaçının 1939-cu ildə Bakı şəhərində doğulması, uzun müddət daimi yaşaması, təhsil alması və işləməsi işin mübahisələndirilməyən hallarıdır. Lakin, iddiaçının vaxtilə Azərbaycan Respublikasının ərizəsində uzun müddət yaşamış olduğu müddət, hətta bu müddət 10 ildən artıq olsa belə, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 100-cü maddəsində təsbit edilən «Azərbaycan Respublikasının ərazisində 10 ildən artıq *daimi yaşayan*» müddəasının tələbini ödəmir. Çünki həmin müddəə, onun məzmunundan aşkar olaraq göründüyü kimi Azərbaycan Respublikasının ərizəsində keçmiş zamanda daimi yaşamış şəxsi deyil, hal-hazırda daimi yaşayanı nəzərdə tutur. Konstitusiyanın həmin müddəasının tələbi həm də ondan irəli gəlir ki, dövlət başçısı qismində xalqı təmsil edən şəxsin nəinki vətəndaşı olduğu dövlətlə, həmçinin xalqla özünün bilavasitə möhkəm bağlılığı, davamlı, sabit münasibət və əlaqələrinin mövcudluğu zəruridir.

İddiaçı ərizəsində və eyni məzmunlu kassasiya şikayətində bəyan edir ki, «baxmayaraq ki, iddiaçı MSK-ya Rusiya Federasiyasının Federal Miqrasiya Xidmətinə təqdim etdiyi sənədlərin təsdiq olunmuş surətlərini vermişdir və sənədlərdən görünür ki, onun həmin ölkə qarşısında heç bir öhdəliyi yoxdur, cavabdeh qərarında yazır ki, guya onun başqa ölkələr qarşısında öhdəlinin olmaması qənaətinə gəlmək üçün kifayət qədər əsaslar mövcud deyildir».

Cavabdehin qərarında, iddiaçının iddia ərizəsinə qarşı verdiyi etirazında və iş birinci instansiya məhkəməsi qismində baxan Bakı Apellyasiya Məhkəməsində icraat zamanı məhkəmə iclasında cavabdehin nümayəndəsinin izahatında «*iddiaçının başqa ölkələr qarşısında öhdəliyinin olmaması qənaətinə gəlmək üçün kifayət qədər əsasların mövcud olmaması*» dedikdə, məhz hansı öhdəliyin nəzərdə tutulduğu açıqlanmır. Yalnız kassasiya instansiyasında icraat zamanı məhkəmə iclasında cavabdehin nümayəndəsi bəyan edir ki, iddiaçının təqdim etdiyi «verginin, yığımların, penyaların, cərimələrin ödənilməsi üzrə vəzifələrin vergi ödəyicisi tərəfindən icrasına dair» arayışda iddiaçının 09.08.2013-cü il tarixə vergi borcunun olmadığı göstərilmişdir. Lakin, iddiaçı Rusiya Federasiyasında vergi ödəyicisi kimi qeydiyyatda qalır.

Məhkəmə kollegiyası ilk növbədə qeyd edir ki, məhkəmə tərəflərin iddia tələbi və həmin tələbə qarşı etirazla bağlı əsaslandırmalarına, normativ aktlara istinadlarına (o cümlədən, inzibati orqanın qərarındakı istinadlara), onların qərar, ərizə və etirazlarının ifadə tərzinə bağlı deyil və iş üzrə gəldiyi nəticəni tərəflərdən fərqli əsaslandırma və mübahisənin aid olduğu münasibətləri tənzimləyən fərqli normalara istinad edə bilər.

Yuxarıda qeyd edildiyi kimi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının və qanunlarının şərh məhkəmə üçün o halda məcburidir ki, bu şərh Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Məhkəməsinin qərarında verilmiş olsun.

«Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 100-cü maddəsinin «...başqa dövlətlər qarşısında öhdəliyi olmayan...» müddəasının şərh edilməsinə dair» Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Məhkəməsinin 01 avqust 2003-cü il tarixli Qərarında aşağıdakılar təsbit olunmuşdur:

«Seçki hüququnun məzmununu təşkil edən aktiv seçki (seçmək) hüququ ilə yanaşı passiv seçki (seçilmək) hüququnun həyata keçirilməsi müəyyən şərtlərlə məhdudlaşdırılır.

...Seçki hüququ, bir sıra beynəlxalq hüquqi aktlarda da (İnsan hüquqları haqqında Ümumi Bəyannamənin 21-ci maddəsi; Mülki və siyasi hüquqlar haqqında Beynəlxalq Paktın 25-ci maddəsi; İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqlarının müdafiəsi haqqında Konvensiyanın 1 sayılı Protokolu və s.) tanınmaqla yanaşı, beynəlxalq insan hüquq müdafiə təsisatları həmin hüququn dövlət tərəfindən qanunla müəyyən edilmiş qaydada məhdudlaşdırılmasının mümkünlüyünü istisna etmir.

Seçki hüququ bir sıra ümumi və əlavə tələblərlə məhdudlaşdırılır. Bir qayda olaraq passiv seçki hüququ daha sərt tələblərlə müşayiət olunur. Belə tələblər seçkilərdə müəyyən şəxslər tərəfindən öz namizədliklərinin irəli sürülməsinə maneə yaradır.

Seçilmək hüququnun həyata keçirilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 100-cü maddəsində Azərbaycan Respublikasının Prezidentliyinə namizədlərə aid tələblər müəyyən edilmişdir.

...Konstitusiyanın bu tələbləri ilk növbədə prezident vəzifəsinə münasib və layiqli şəxsin seçilməsinin təmin olunması məqsədinə xidmət edir.

...Qeyd olunmalıdır ki, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 100-cü maddəsində göstərilən tələb vətəndaşın istənilən öhdəliyini deyil, yalnız başqa dövlət qarşısındakı öhdəliyini nəzərdə tutur. Hüquq sisteminin təsnifatı baxımından belə tələb bir qayda olaraq xüsusi (mülki) hüquq münasibətləri ilə bağlı öhdəlikləri istisna etməklə, ümumi (ictimai) hüquq münasibətlərindən yaranan öhdəliklərlə əlaqəlidir».

Konstitusiya Məhkəməsi həmin müddəanın şərhini ilə bağlı qərara almışdır ki, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 100-cü maddəsinin "...başqa dövlətlər qarşısında öhdəliyi olmayan..." müddəasının hüquqi mənası vətəndaşın xarici dövlətlərlə bağlılığına və onlardan asılılığına səbəb olan münasibətlərin mövcudluğu ilə əlaqədar yaranan öhdəliklərinin olmamasını ehtiva edir. Belə öhdəliklər uzun müddət ərzində xaricdə yaşamaqla bağlı əmələ gələn davamlı, möhkəm və sabit münasibətlərin mövcudluğuna səbəb olan qeydiyyat, vergi, ölkə ərazisini müəyyən müddətdən artıq tərk etməmək və s. kimi, *habelə siyasi hüquqi və bu cür digər öhdəliklər də ola bilər*.

Məhkəmə kollegiyası Konstitusiya Məhkəməsinin Qərarına və işin aşağı məhkəmədə icraat zamanı araşdırılan hallarına istinadən qeyd edir ki, iddiaçının Rusiya Federasiyasında daimi və ya daha çox yaşaması, yuxarıda qeyd edilən arayışda göstərilən tarixə vergi ödəmək vəzifəsini yerinə yetirdikdən sonra da vergi ödəyicisi statusuna (təqdim edilən arayışa görə iddiaçı vergi ödəyicisi kimi 771002409348 sayılı eyniləşdirmə nömrəsi ilə qeydiyyatdadır) və bu statusdan irəli gələn öhdəliklərə xitam verilməməsi əlahiddə deyil, onun vətəndaşı olduğu dövlətlə hüquqi bağlılığı ilə birlikdə nəzərə alınmalıdır. Belə ki, iddiaçı Rusiya Federasiyasının vətəndaşıdır və həmin dövlətin «Rusiya Federasiyasının vətəndaşlığı haqqında» Federal Qanununun 3-cü maddəsinə əsasən Rusiya Federasiyasının vətəndaşlığı şəxsin Rusiya Federasiyası ilə, onların qarşılıqlı hüquq və vəzifələrinin ümumiliyində ifadə olunan möhkəm hüquqi bağlılığıdır.

Həmin Qanunun 6-cı maddəsinə əsasən eyni zamanda digər vətəndaşlığı olan Rusiya Federasiyasının vətəndaşı, Rusiya Federasiyasının beynəlxalq müqaviləsində və federal qanunda nəzərdə tutulmuş hallar istisna edilməklə, yalnız Rusiya Federasiyasının vətəndaşı hesab edilir (1). Rusiya Federasiyası vətəndaşının digər vətəndaşlıq əldə etməsi Rusiya Federasiyası vətəndaşlığının xitamına səbəb olmur (2).

Beləliklə, Rusiya Federasiyası öz vətəndaşının digər dövlətlərin vətəndaşlığına mənsubiyyətini, həmin dövlətlərlə bağlanmış müqavilələrdə və federal qanunlarda nəzərdə tutulmuş hallar istisna edilməklə, tanımır. Bu isə o deməkdir ki, Rusiya Federasiyası özünün vətəndaşı hesab etdiyi şəxsdən vəzifələrin/öhdəliklərin (o cümlədən, həmin dövlətin qəbul etdiyi yeni qanunlarla müəyyən edilən vəzifə və öhdəliklərin) icrasını istənilən vaxt tələb edə bilər. İddiaçının Rusiya Federasiyası ilə

möhkəm bağlılığı və ümumi (publik) hüquq münasibətlərindən irəli gələn öhdəlikləri onun Rusiya Federasiyasının vətəndaşlığına xitam verildiyi vaxtadək qüvvədə qalır.

İkili vətəndaşlıqla bağlı iddiaçı bəyan edir ki, şəxsin iki dövlətin vətəndaşı olması özü-özlüyündə ikili vətəndaşlıq yaratmır, eyni zamanda, ikili vətəndaşlığın olması üçün şəxs, ən azı iki ölkənin vətəndaşı olmalıdır. Lakin, şəxsin (hazırkı halda, iddiaçının) ikili vətəndaşlığından yalnız o hallarda danışmaq olardı ki, həmin şəxsin eyni vaxtda vətəndaşı olduğu dövlətlər arasında ikili vətəndaşlığa dair müqavilə olsun, yaxud, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndinə müvafiq surətdə bununla bağlı qərar (sərəncam, fərman) qəbul edilmiş olsun. Azərbaycan Respublikası, nəinki Rusiya Federasiyası ilə, heç bir dövlətlə ikili vətəndaşlığa dair müqavilə bağlamamış, iddiaçının ikili vətəndaşlığına dair hər hansı qərar (sərəncam, fərman) qəbul edilməmişdir.

İddiaçı həmin dəlilin əsası kimi, həm də beynəlxalq təcrübədən nümunə olaraq Rusiya Federasiyası ilə Tacikistan Respublikası arasında ikili vətəndaşlığa dair müqavilənin olduğuna istinad edir.

Bundan başqa, iddiaçının nümayəndəsi məhkəmə iclasında verdiyi izahatında qeyd etdi ki, «Rusiya Federasiyasının vətəndaşlığı haqqında» Qanunun hüquqşünas alim A.Y.Vanyuşinin müəllifliyi ilə kommentariyasının ikili vətəndaşlığa dair hissəsindən çıxarışı apellyasiya məhkəməsində icraat zamanı məhkəməyə təqdim etsə də, həmin çıxarış işə əlavə olunmamışdır.

Məhkəmə kollegiyası iddiaçının ikili vətəndaşlığının olmasına dair cavabdehin dəlilləri və əksinə, «iki vətəndaşlığı olan şəxs» və «ikili vətəndaşlığı olan şəxs» anlayışlarının fərqli olduğuna və bu səbəbdən iddiaçının ikili vətəndaşlığının olmadığına dair iddiaçının dəlilləri ilə bağlı aşağıdakıları qeyd edir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 100-cü maddəsinə əsasən ...ikili vətəndaşlığı olmayan Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilə bilər.

«Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 10-cu maddəsinə əsasən Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı olan şəxsin xarici dövlətin vətəndaşlığına mənsubiyyəti, Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq müqavilələrində nəzərdə tutulmuş və ya Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndinə müvafiq surətdə həll edilmiş hallar istisna olmaqla tanınmır.

İddiaçının eyni vaxtda həm Azərbaycan Respublikasının, həm də Rusiya Federasiyasının vətəndaşlığına mənsub olduğunu tərəflər mübahisələndirmirlər.

Qanunun hüquqşünas alimlər tərəfindən şərhinin qeyri-rəsmi xarakter daşdığı və bunun məhkəmə üçün məcburi qüvvəyə malik olmadığı barədə yuxarıda qeyd edilmişdir. Bu səbəbdən də iddiaçının qeyd etdiyi «şərhdən çıxarış» iş üçün əhəmiyyət kəsb etmədiyindən həmin «çıxarış»ın işə əlavə edilib-edilməməsi mübahisənin fərqli həllinə səbəb ola bilməz.

İddiaçı «iki vətəndaşlığı olan şəxs» və «ikili vətəndaşlığı olan şəxs» anlayışlarının fərqli olduğunu, bu səbəbdən iddiaçının ikili vətəndaşlığının olmadığını

bəyan etməklə belə qənaətə gəlir ki, «iki vətəndaşlığı olan şəxs» Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilə bilər.

Məhkəmə kollegiyası iddiaçının həmin qənaətini əsasız hesab edərək qeyd edir ki, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 100-cü maddəsində «...ikili vətəndaşlığı olmayan Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı» və həmin maddənin «...başqa dövlətlər qarşısında öhdəliyi olmayan...» müddəasının şərh edilməsinə dair» Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin 01 avqust 2003-cü il tarixli Qərarında təsbit olunanların və «Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 10-cu maddəsinin əlaqəli təhlili, bunun üçün xüsusi şərhə ehtiyac olmadan, aşkar şəkildə təsdiq edir ki, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 100-cü maddəsində təsbit edilən «...ikili vətəndaşlığı olmayan Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı» müddəası ikili vətəndaşlıqla bağlı beynəlxalq müqavilənin (hazırkı halda, Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyası arasında müqavilənin) mövcud olub-olmamasına, yaxud Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndinə müvafiq olaraq qərarın (fərmanın, sərəncamın) qəbul edilib-edilməsinə bağlı deyil.

«Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 10-cu maddəsinə əsasən Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı olan şəxsin xarici dövlətin vətəndaşlığına mənsubiyyətinin Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq müqavilələrində nəzərdə tutulmuş və ya Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndinə müvafiq surətdə həll edilməsinə gəldikdə, normanın məzmunundan da göründüyü kimi həmin müqavilə və ya Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndinə müvafiq surətdə qəbul edilən qərar (fərman, sərəncam), artıq baş vermiş faktın (ikili vətəndaşlığın) tanınmasına və bundan irəli gələn münasibətlərin tənzimlənməsinə xidmət edir.

İddiaçının eyni zamanda vətəndaşı olduğu Rusiya Federasiyasının «Rusiya Federasiyasının vətəndaşlığı haqqında» Qanunun «İkili vətəndaşlıq» («Двойное гражданство») adlanan 6-cı maddəsinin adından və məzmunundan göründüyü kimi (normanın məzmunu yuxarıda verilmişdir) həmin qanunda da nəzərdə tutulan müqavilə və federal qanunlar, artıq mövcud olan faktın (ikili vətəndaşlığın) tanınmasına və bundan irəli gələn münasibətlərin tənzimlənməsinə xidmət edir.

İddiaçının öz dəlilinin əsası, həm də beynəlxalq təcrübədən nümunə kimi Rusiya Federasiyası ilə Tacikistan Respublikası arasında ikili vətəndaşlıqla bağlı məsələləri tənzimləyən müqavilənin bağlandığına istinad etmişdir. Həmin müqavilə tərəflər arasında 07 sentyabr 1995-ci ildə Moskva şəhərində bağlanmışdır və aşağıdakı kimi adlanır: «İkili vətəndaşlıq məsələlərinin tənzimlənməsinə dair Rusiya Federasiyası ilə Tacikistan Respublikası arasında müqavilə» («Договор между Российской Федерацией и Республикой Таджикистан об урегулировании вопросов двойного гражданства»).

Müqavilənin adından da göründüyü kimi həmin müqavilə onun bağlanmasınadək, artıq mövcud olan, ikili vətəndaşlıqdan yaranan ictimai

münasibətləri ikitərəfli qaydada tənzimləməyi nəzərdə tutur. Başqa sözlə, müqavilə ikili vətəndaşlığı yaratmır, müqavilədən asılı olmadan yaranmış və mövcud olan ikili vətəndaşlığa ikitərəfli hüquqi qüvvə verir və müqavilənin qüvvəyə mindiyi vaxtdan onun tərəfləri ikili vətəndaşlığı tanıyır. Rusiya Federasiyasına münasibətdə bu, «Rusiya Federasiyasının vətəndaşlığı haqqında» Qanunun «İkili vətəndaşlıq» («Двойное гражданство») adlanan 6-cı maddəsinin tələbindən irəli gəlir.

İddiaçı şikayətində, həmçinin qeyd edir ki, namizədlikləri təsdiqlənmiş başqa şəxslərin MSK-dakı işlərinin məhkəməyə gətirilməsinə dair vəsatətinə MSK-nın etirazı və məhkəmənin də həmin vəsatəti rədd etməsi birmənalı sübut edir ki, R.İbrahimbəyova münasibətdə ikili standartlara yol verilmiş, iqtidaryönlü namizədlər barəsində verilməyən sorğular, tələb edilməyən məlumatlar, yalnız iddiaçının barəsində toplanılmışdır. Bu, Mülki və Siyasi Hüquqlar haqqında Beynəlxalq Paktın 2-ci və 25-ci maddələrinin kobud pozulması deməkdir. R.İbrahimbəyov siyasi baxışlarına, hazırkı iqtidara münasibətinə görə Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçilmək hüququ və imkanından məhrum edilmişdir.

Məhkəmə kollegiyası şikayətin həmin dəlillərini aşağıdakı səbəblərə görə əsassız hesab edir.

Əvvəla, cavabdeh orqan iddiaçının özünün bəyan etdiyi məlumatları (o cümlədən, Rusiya Federasiyasının vətəndaşı olduğunu) diskresion səlahiyyətinə uyğun olaraq yoxlamış, bu məqsədlə müvafiq orqanlara sorğular vermişdir. İddiaçı MSK-ya təqdim etdiyi sənədlərdə Rusiya Federasiyasının vətəndaşlığına mənsubiyyətini və həmin ölkənin vətəndaşlığından imtina ilə bağlı məlumatları bəyan etdiyindən, həmin məlumatların yoxlanılması üçün Rusiya Federasiyasının və Azərbaycan Respublikasının müvafiq səlahiyyətli orqanlarına cavabdeh tərəfindən sorğular verilməsi iddiaçının hüquqlarının məhdudlaşdırılması, ona fərqli münasibətin təzahürü kimi qiymətləndirilə bilməz.

İkincisi, namizədlikləri təsdiqlənmiş başqa şəxslərin MSK-dakı işlərinin məhkəməyə gətirilməsinə dair vəsatətini təmin etməməkdə haqlı olmuşdur. Belə ki, digər namizədlər barəsində toplanmış materialların məhkəmə iclasında tədqiq olunması iddiaçının hüquqi vəziyyətini dəyişməmiş, onun passiv seçki hüququna hər hansı təsir etmir.

İddiaçının digər dəlili ondan ibarətdir ki, məhkəmə iddia ərizəsinin «namizədliyin irəli sürülməsi» mərhələsinə aid dəlillərinin, demək olar ki, hamısını qiymətləndirməkdən yayınmışdır. Apellyasiya Məhkəməsinin qənaətinə görə «namizədliyin irəli sürülməsi» və «seçilmə» fərqli məfhumlar deyil, eyni şeylərdir.

İddiaçı bəyan edir ki, hətta şəxsin ikili vətəndaşlığının olduğu qəbul edilsə belə, buradan o nəticə çıxmır ki, həmin şəxsin namizədliyi irəli sürülə bilməz. «Namizədliyin irəli sürülməsi» və «seçilmə» anlayışları tamamilə fərqli məfhumlardır. Belə ki, hər hansı şəxsin irəli sürülməsi, hələ o demək deyil ki, o, seçilə bilər. Ona görə ki, seçilə bilmək üçün şəxsin adı seçki bülleteninə salınmalıdır, bu isə, yalnız və yalnız onun namizədliyi qeydə alındıqdan sonra həyata keçirilə bilər. Namizədliyin irəli sürülməsi və onun MSK tərəfindən təsdiqi qərarı isə seçilmək

hüququ deyil, seçici imzalarının toplanılması və başqa zəruri sənədlərin hazırlanması hüququ verir. Göründüyü kimi, namizədlərin irəli sürülməsi barədə sənədlər MSK-da baxılan zaman Konstitusiyanın 100-cü maddəsindəki hər hansı tələb ödənilməsə belə, bu, cavabdehə əsas vermir ki, namizədlərin irəli sürülməsinin təsdiqindən imtina etsin.

Məhkəmə kollegiyası seçki prosesinin bir neçə mərhələlərdən keçməsi ilə bağlı iddiaçının dəlilləri ilə razılaşsa da, namizədlərin irəli sürülməsi barədə sənədlər MSK-da baxılan zaman Konstitusiyanın 100-cü maddəsindəki hər hansı tələb ödənilməsə belə, bunun cavabdehə namizədlərin irəli sürülməsinin təsdiqindən imtina etməsinə əsas vermədiyinə dair iddiaçının qənaətini aşağıdakı səbəblərə görə əsasız hesab edir.

Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin 13.3-cü maddəsinin tələbinə əsasən Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 56-cı maddəsinin III hissəsinə, 85-ci və 100-cü maddələrinə uyğun olaraq, aşağıdakı şəxslərin Milli Məclisin deputatı, Prezident, bələdiyyə üzvü seçilmək hüququ — passiv seçki hüququ yoxdur: ... 13.3.3. ikili vətəndaşlığı olan Azərbaycan Respublikası vətəndaşları (ikili vətəndaşlığı qalanadək)...

Beləliklə, seçki prosesinin hər hansı mərhələsində, o cümlədən namizədlərin irəli sürülməsi mərhələsində vətəndaşın Prezident seçilmək hüququnun (passiv seçki hüququnun) olmadığını müəyyən edilməsi onun sonrakı mərhələdə iştirakını istisna edir.

Kassasiya şikayətinin təmin olunması, mübahisələndirilən məhkəmə qərarının dəyişdirilməsi və ya ləğv edilməsi üçün əsaslar yoxdur.

Yuxarıda göstərilənlərə əsasən və Azərbaycan Respublikası İnzibati Prosessual Məcəlləsinin 96, 98-ci maddələrini rəhbər tutub məhkəmə kollegiyası

q ə r a r a a l d ı :

İddiaçı İbrahimbəyov Rüstəm Məmməd İbrahimoviçin kassasiya şikayəti təmin olunmasın.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasının 30 avqust 2013-cü il tarixli 2-İnz(103)-1420/2013 №-li qərarı dəyişdirilmədən saxlanılsın.

Qərar qətidir.

Sədrlik edən:

Hakimlər:

Əsli ilə düzdür:

Hakim İlqar Hüseynov

imza

imza

imza

İ.K.Hüseynov

N.İ.Rəsulbəyova

R.S.Nəbizadə